ဗိုလ်ဋီကာ ဆောင်းပါးများကို ဆရာကြီး ဦးလွန်းသည် ၁၉၁၃-ခု၊ ၁၄-ခု တို့တွင် ရေးသည်။ ထိုဆောင်းပါးများသည် ဆရာကြီး၏ ဇာတိဘဝတည်းဟူသော ဗိမာန်တွင် အုတ်မြစ် ဖြစ်သည်။ ထိုဆောင်းပါးများတွင် နောင် ရေးလတ္တံ့သော ဋီကာဆောင်းပါးတို့၏ ဗီဇသည် အထင်အရှားပါလျက်ရှိသည်။ ထိုဋီကာဆောင်းပါးများတွင် ဆရာကြီးသည် ရှေးဟောင်း မြန်မာ ရာဇဝင် အဖြစ်အပျက်များ အကြောင်းကိုရင်း၊ ရှေးဟောင်း မြန်မာစာပေ အကြောင်းကိုရင်း၊ လက်ရှိ နိုင်ငံရေး၊ အမျိုးသား ဘာသာ သာသနာရေး အကြောင်းတို့ကိုရင်း ရေးလေ့ရှိသည်။ ရေးသောအခါ ရုပ်သေးမင်းကြီးများကဲ့သို့ စကားဖန်တလှည့်၊ လေးချိုး ကဗျာ တလှည့် ပြောဆိုပုံနှင့်ကာ ရေးလေ့ရှိသည်။ ဤသို့ဖြင့် မြန်မာတိုင်းသူပြည်သားတို့ကို ဇာတိမာန်တက်ကြွစေခဲ့သည်။

ဆရာကြီးရန်ကုန်သို့ ရောက်လာသောခေတ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဇာတ်ရုပ်သေးအနှံ့အပြား ကမြူးကြွသောခေတ်ဖြစ်သည်။ ဇာတ်ပွဲရုပ်သေးပွဲ ခေတ်စားသည်ကိုအကြောင်းပြု၍ ဇာတ်စာအုပ်လည်း အမြောက်အများပေါ်ခဲ့သည်။ ထိုဇာတ်စာအုပ်များသည်ဈေးပေါလှသဖြင့် တောကျေးလက်များကပင် အမြောက်အမြား ဝယ်ယူဖတ်ရှုနိုင်ကြသည်။

တောကျေးလက်များတွင် ဇာတ်ပွဲ ရုပ်သေးပွဲတို့ကို တနှစ်လျှင်တကြိမ် နှစ်ကြိမ်လောက်သာ ကြည့်ကြရသည်၊ ကြည့်ပြီး

ကြလျှင် ပြည့်သွားသော ဇာတ်ထုပ်ဇာတ်ကွက်တို့မှ သီချင်းများကို ရပ်ထဲရွာထဲ၌ ဆိုကြလေတော့သည်။ ကာလသားများသည်၊ လသာသာတွင်၊ ရပ်ရွာလှည့်၍ဆိုကြသည်။ လှေထိုးရာ၊ လှည်းတိုက်ရာ၊ ထင်းခွေရာ၊ ကောက်စိုက်ရာ၊ စပါးရိတ်ရာတို့၌ဆိုကြသည်။ ခနိုရို၊ ဆေးလိပ်ခုံ၊ ဆီခုံတို့၌ဆိုကြသည်။ အချို့လည်း မီးခွက်တခွက်တွင် ဝိုင်းကာ ဇာတ်စာအုပ်ဖြင့် ပျော်ကြသည်။ ပျော်ပုံမှာယခုအခါကဲ့သို့ တယောက်တည်းစာအုပ်နှင့် တိတ်တိတ်ဆိတ်ဆိတ် ဖတ်သည်မဟုတ်။ စာဖတ်တတ်သူတို့က တယောက်တလှည့်စီ သံနေသံထားနှင့် ဖတ်ကြဆိုကြသည်။ ကျန်လူတစုက လဘက်ရည်ကြမ်းသောက်ကာ၊ လဘက်စားကာ၊ ကွမ်းစားကာ နားထောင်ကြသည်။ ထီးလက်ဇာတ်၊ ဝိဇ္ဇာပျက်တောက်ခါးဇာတ်၊ ချင်းကလေးပဝေးဇာတ်၊ ဘိုးတော်ဝါနုဇာတ်၊ မင်းညီနောင်ဇာတ်၊ မယား ကာကလင်ကာကဇာတ်၊ သုဇာတာ ပျိုင်းမဇာတ်တို့သည် အတော်ခေတ်စားခဲ့ကြသည်။ ထိုဇာတ်မျိုးမှ ကြန့်ကဟပ်ဇာတ်စကားတို့ကိုဖတ်လိုက်၊ လွမ်းချင်းဖြစ်စေ၊ လေးဆစ်သဖြန့်ဖြစ်စေ၊ ငိုချင်းဖြစ်စေ ဆိုလိုက်နှင့်အယဉ်မပြတ် ဖတ်နိုင်ဆိုနိုင်ကြသည်။ ထိုဇာတ်မျိုးသည် ထိုသို့ဖတ်နိုင်ဆိုနိုင်ကြအောင်ရေးထားသော ဇာတ်မျိုးဖြစ်သည်။ ထိုဇာတ်မျိုးကို အစအဆုံး တထိုင်တည်းတွင် နာရသောအခါ၊ အလွန်အရသာရှိလှပေသည်။

ဆရာကြီးဦးလွန်းသည် အသက် ၂၀ ကျော်အရွယ်တွင်ရန်ကုန်နှင့်မော်လမြိုင်တို့သို့ဆင်းလာ၍ ကလောင်တချောင်းဖြင့်အသက်မွေးမည်ဟု အားထုတ်ဆဲဆဲတွင်၊ ပြဇာတ်စာအုပ်ခေတ်စား

ခိုက်နှင့်ကြုံသဖြင့် ပြဇာတ်များကိုရေးသည်၊ ထိုနောက် ၁၉၁၁-ခုနှစ်မှစ၍၊ သူရိယသတင်းစာတိုက်၌ မြန်မာဘာသာဆိုင်ရာ အယ်ဒီတာအဖြစ်ဖြင့် အလုပ်လုပ်စဉ် ဗိုလ်ဋီကာဆောင်းပါးများကို ရေးသည်။ ဆရာကြီးသည်မန္တလေးအထက်အညာတခွင်၌ စာသင်စဉ်၊ ပျို့ကဗျာလင်္ကာ ရာဇဝင်တို့ကို လေ့လာခဲ့သည်၊ မန္တလေး ထီးကျိုးစည်ပေါက် ရာဇဝင်ကိုမူကား မျက်ဝါးထင်ထင်မြင်ခဲ့ရသူဖြစ်သည်။ ဆရာကြီးကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသည် ပြဇာတ်စာအုပ်အပေါ်စားရေးခြင်းဖြင့်သာ တင်းတိမ်နိုင်ပါမည်လော။ တဆင့်ပြီးတဆင့်၊ တလှမ်းပြီးတလှမ်း အထွတ်သို့ အရောက်တက်မည့်ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသာဖြစ်ရာသည်၊ ဖြစ်လည်းဖြစ်ခဲ့သည်။

ဆရာကြီးသည် ပတ်ဝန်းကျင်ကိုကြည့်သည်။ ကျွန်ဘဝသို့ ရောက်နေသောမိမိနိုင်ငံ၏ အဖြစ်ကိုမြင်ရသည်။ တဖန်ထိုအဖြစ်တွင် ဝမ်းသာစရာ၊ အားတက်စရာ၊ ဒေါသထွက်စရာ၊ စိတ်ပျက်စရာ၊ ဝမ်းနည်းစရာတို့ကိုမြင်ရပြန်သည်။ ဆရာကြီး၏ကလောင်သည် ပြဇာတ်စာအုပ်အပေါ်စားမျိုးကို မရေးမခြစ်လိုတော့ပြီ။ ကရုဏာဒေါသကို ဖောက်ပြလိုက်ချင်သည်။ စိတ်ပျက်သည်တို့ကိုဖွင့်ချလိုက်ချင်သည်။ ဝမ်းနည်းသည်တို့ကိုလည်း ပြလိုက်ချင်သည်။ ဝမ်းမြောက်သည်တို့ကိုဝင့်ပြလိုက်ချင်သည်။ ထိုချင်ခြင်းများအတွက် ဆရာကြီးသည် ထွက်ပေါက်ကိုရှာသည်။ ကံအားလျော်စွာ သူရိယသတင်းစာကိုတွေ့သည်။ သူရိယသတင်းစာကလည်း ဆရာကြီးအား ဇာတိမာန် အမိုးအငွေ့ လွတ်ခွင့်ကိုပေးခဲ့သည်။

ဆရာကြီးသည် ဇာတ်စာအုပ်ရေးခဲ့ဘူးသူဖြစ်သည်။ နောင်အခါ ရေးလတ္တံ့သော ဋီကာဆောင်းပါးများနှင့် နှိုင်းစာသော် ထိုဇာတ်စာအုပ်များကို အပေါ်စားဟုဆိုချင်လျှင်ဆိုသင့်ပါ၏။ သို့ရာတွင်ဆရာကြီးသည် ထိုဇာတ်စာအုပ်များမှ၊ နည်းကောင်း တခုကို ရခဲ့သည်ဟုဆိုနိုင်သည်။ ထိုနည်းကား အခြားမဟုတ်။ ခေတ်ကနားလည်ပြီးဖြစ်၍ ခေတ်ကြိုက်ဖြစ်နေသော စကားဖန်တလှည့်၊ တေးကဗျာတလှည့် ရေးသားသောရေးနည်းဖြစ်သည်။ ထိုရေးနည်းသည် စာကိုစာဖတ်ပရိသတ်၏နှုတ်ဖျား၌ ခရားရေလွှတ် တတွတ်တွတ်မြည်စေနိုင်သည်၊ ထိုရေးနည်းသည် စာကို စာဖတ်ပရိသတ်၏နားသို့ ပေါ့ပေါ့ပါးပါး၊ ဖြောင့်ဖြောင့်တန်းတန်း၊ ချောချောမောမော ရောက်စေနိုင်သည်။ ဆရာကြီးသည် ထိုရေးနည်းဖြင့် မိမိ၏ဇာတိမာန်နိုင်ငံချစ်စိတ်ကိုမွှေ့ယမ်း၍ မြန်မာနိုင်ငံအလုံး လွှမ်းဖုံးပျံ့နှံ့စေခဲ့သည်။

ဗိုလ်ဋီကာခေတ်သည် မြန်မာတို့၌ ဇာတိမာန် ပါးရှားနေသောခေတ် ဖြစ်ဟန်တူသည်၊ မန္တလေးပျက်သောအခါ၊ မြန်မာတို့သည်မျိုးခြားမင်းကို တော်လှန်နိုင်သမျှ တော်လှန်ကြပါ၏။ သို့ရာတွင် ဆယ်နှစ်လောက် ကြာမြင့်လာသောအခါ မျိုးခြားမင်း၏ လက်ရုံးဒဏ်ကိုမခံနိုင်၊ မောချကာ အညံ့ခံလိုက်ကြရသည်။ ထိုသို့မောချ အညံ့ခံလိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက်၊ စိတ်ဓာတ်လည်း ပျက်ပြား၍ မျိုးခြားတို့၏ အမူအရာ အလေ့အထ ဘက်သို့ တဖက်စောင်းနင်း ယိုင်သွားကြဟန်တူသည်၊ ကကြီးခွေးသည် နောက်တန်းသို့ရောက်၍၊ အေဘီစီ

သည် ရှေ့တန်းသို့ တက်လာသည်။ သင်ပြုန်းဖျာ ကြေးလျှော၍၊ ကုလားထိုင် ကြေးစားလာသည်။ ပုဆိုးတောင်ရှည် ပိန်းတန်းတို့ လုပလေး ဈေးမခန့်ဖြစ်၍၊ ဘောင်းဘီ ဘွတ်ဖိနပ်တို့လက်အုပ်ချီခြင်းခံလာရသည်။ ဤအချက်တို့သည် လက်ရုံးရည်ပျက်သောကြောင့် နှလုံးရည် ပါ ပျက် လာပုံ၊ နှလုံးရည် ပျက်သောကြောင့် အမျိုးဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုပျက်လာရပုံတို့ကို သက်သေခံခဲ့သည်။

ဆရာကြီးသည်အထက်အညာမှအောက်အကြေသို့ရောက်လာ၏။ရောက်သည်နှင့်တပြိုင်နက်အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုပျက်ပုံများကိုမြင်ရသည်။မျက်စိရှိုင်းနေသဖြင့် အဆွေးကြီးဆွေးမိသည်မှာ မုချဖြစ်သည်၊ သို့ရာတွင် အပျက်တပုံတခေါင်းကြီးထဲမှ မြန်မာ့အစဉ်အလာယဉ်ကျေးမှုတခုခေါင်းပြူရုံမျှသာ ပြူလာသည်ကို မြင်သောအခါ၊ အဆုံးထားခဲ့ရသောရတနာကို လက်ဝယ်ပြန်လည်ရရှိဘိသကဲ့သို့ ဆရာကြီးဝမ်းသာအားတက်မိမည်မှာလည်း မုချပင်ဖြစ်သည်။ ဆရာကြီးသည် ဗိုလ်ဋီကာခေတ်တွင် နှစ်ကြိမ်အားတက်ခဲ့သည်။ တကြိမ်မှာ မြန်မာ့အစဉ်အလာ ယဉ်ကျေးမှုတခုကိုစန်းတင်သူပေါ်ထွက်လာသောအခါကဖြစ်သည်။အခြားတကြိမ်မှာဗုဒ္ဓသာသနာကိုအကြောင်းပြု၍ မြန်မာတို့ကို ကမ္ဘာကသိလောက်အောင်၊ ဉာဏ်ပညာထက်မြက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်တဦးပေါ်ထွက်လာသောအခါကဖြစ်သည်။ မြန်မာ့အစဉ်အလာ ယဉ်ကျေးမှုတခုကို စန်းတင်သူမှာ ဦးမေအောင်ဖြစ်၍၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်မှာ လယ်တီဆရာတော်ဖြစ်သည်။

ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ ပဋိညာဉ်ခံ ရာထူး စုံစမ်းရေး အဖွဲ့သည် ဘိလပ်မှ မြန်မာပြည်သို့လာ၍ စုံစမ်းသည်၊ ထိုအခါ ဦးမေအောင်သည် မြန်မာပီပီ ခန့်ညားစွာ ပုဆိုးတောင်ရှည် ဝတ်ဆင်ကာ စုံစမ်းရေးအဖွဲ့သို့ တက်ရောက် အမေးအမြန်း ခံသည်ဟုဆိုသည်။ ထိုခေတ်ထိုအခါကသော်၊ ဘောင်းဘီနှင့် စစ်နိုင်သော အင်္ဂလိပ်သခင်တို့သည် ဒုန်းတဲ့လျက်ရှိ၍ ပုဆိုးတောင်ရှည်နှင့် စစ်ရှုံးသော လက်အောက်ခံ မြန်မာလူမျိုးတို့သည် ဒုန်းတဲ့လျက်ရှိသည်။ ထိုခေတ်တွင် ဦးမေအောင် တက်လူခေတ်ပညာတတ်တဦးက ဘိလပ်သခင်တို့၏ မင်းပွဲသို့ ပုဆိုး တောင်ရှည်နှင့် တက်လိုက်သောအခါ ဆရာကြီးဦးလွန်း၏စိတ်ထဲတွင် မြန်မာတို့က မျိုးခြားမင်းကို တော်လှန်လေပြီဟုပင် ထင်မိလိုက်ဟန်တူသည်၊ ထို့ကြောင့် ဆောင်းပါး တပုဒ်ရေး၍ သူရိယသတင်းစာ၌ မိမိ၏ ဇာတိမာန်အလံကိုလွှင့်လိုက်သည်၊ ဆရာကြီးသည် ဦးမေအောင် မင်းပွဲတက်ပုံကို–

"အင်္ဂလန်ပြည်မှ အစိုးရကြီးတို့သည်၊ရန်ကုန်မြို့ ပဲခူးခရိုင်ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးရုံးတွင် မြန်မာလူမျိုး မင်းစိုးအရာရှိတို့နှင့် ဝတ်လုံတော်ရကြီးများ၊ ဘုရားတကာ ကျောင်းတကာ စသော လူကြီးလူကောင်းများကို ပင့်ဖိတ်မေးမြန်းသော အခမ်းအနားတွင်၊ (M. A.) ဘွဲ့ခံ၊ ဝတ်လုံတော်ရမင်း ဦးမေအောင်သည် မြန်မာတိုင်းဘွား မြန်မာအမျိုးသား ဖြစ်သည်နှင့်အညီ ရှေးအထက်ကျော်ကာလ မြန်မာ့ဦးစွန်းတို့ထွန်းကားသော်မူစဉ်အခါ၊ နန်းတော်၊ အိမ်တော်၊ ရုံးတော်၊ လွှတ်တော်သခင်တို့၌

ထွက်ဝင်ခယမ်း ထမ်းရွက်ကြသောအရာရှိများနှင့်မခြား၊တစေးတည်းထပ်တူ ခေါင်းပေါင်းဖြူဖော့လုံး ထိုင်မသိမ်း အင်္ကျီနှင့် မြန်မာရက် ပုဆိုးရှည်များကိုပတ်စားဆင်ယင်၍အကြွင်သို့သော ပဋိညာဉ်ခံအရာရှိများ ခန့်ထားရန် မေးမြန်းသည့် မင်းပွဲသဘင်၌ ရှုမြင်တွေ့ရှိရပါသဖြင့် မြန်မာတို့ ခေတ် တန် ဘိုး သည် ယခင် ကျွန်တော်ထင်မြင်အောက်မေ့မိသလောက် အောက်ကျကြီးနောက်ကျကြီးမဟုတ်လှသေးဟု တွေးတောမိပြန်ကြောင်း" ဟုရေးခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ဦးမေအောင်အား–

"ဘောင်းဘီသော၊ ဦးထုပ်သော၊ ဘာကိုမျှပင့်မူ၍ တကဲ့လူ၊ သဲ့လူ၊ အမဲ့လူ၊ အိုဘဲ့လူဟု ခွန်းကျူပြောကာ ထောမနာပြုပြီး ဩဘာဆုပေးတေးထပ်ကလေးတပုဒ်ကို လုပ်လိုက်ပေအံ့သတည်း" ဟုဆိုကာ–

"မျိုးမြန်မာ ညှိုးရှာခဲ့ပြီမို့၊ ကိုးရာမဲ့ချိန်တွင်၊ ရိုးရာကွဲမတိမ်ချင်တယ်၊ ပဋိညာဉ်ခန့်ပွဲ၊ ။မြင်ရချက်ကိုယ်သဏ္ဍာန်မှာ၊ ဗိုလ်ဆံဆံများကြသဘဲ။ ။နန်းစရိုက်ကျမ်းသိုက်နွယ်တယ်၊လွမ်းလိုက်ဘွယ်တပွဲ။ ။မန်းဂိုက်နွယ်ဆင်နဲ့လို့၊သွင်တနဲ့တင့်အောင်။ ။ဖော့လုံးဖြူမြိုင်မြိုင်ထိန်းပါလို့၊ ထိုင်မသိမ်းဝတ်လို့မြင်ယောင်။ ။မင်းတပါး ဦးမေအောင်မှာ၊ မူးကောသျှောင် သဒ္ဒါမြို့ပါလို့၊ မြန်မာတို့ ကိုးကြစရာ၊ ဖိုးကြသမ္ဘာ။ ။ဩဘာဆု ခွန်းလုစ်ဖြာတယ်၊ သွန်းမေတ္တာ လောင်းပါခဲ့လေး" ဟုတေးထပ်ဖြင့် ချီးကျူးခဲ့သည်။

တဖန်၁၉၁၃–ခုနှစ် မန္တလေးတွင် လယ်တီဆရာတော်ကြီးမှူး၍နိုင်ငံခြား သာသနာပြုအသင်းကြီးကို တည်ထောင်ရာ၊အောင်မြင်သည်။ ဆရာကြီး သည် တအားတက်လာပြန်၍၊ အားတက်စရာ ဆောင်းပါးတပုဒ်ကို ရေးပြန်သည်။ ဆရာကြီးသည် ထိုဆောင်းပါး၌ မိမိအားတက်ပုံကို ပြောပြပြီးလျှင် "နိုင်ငံခြားသာသနာပြုလေးချိုး"၌....

"သာသနာတဝက် သိသိနှင်းကာမှ၊ ကမ္ဘာမှာ စက်ခြည်လင်းစေတို့၊ သည်အသင်းအချိန်ကြပြီလို့ နှလုံးဝယ်ရည်၊ထေရ်သနင်း မဟိန္ဒလိုပါ့ဘုန်းလယ်တီ" ဟူ၍ရှင်း–

'ဘုရားဟူးရပါစေခဲ့ကြားဘူးပေသည်တခါပါ၊ပြည်မြန်မာမှာ ထွန်းလာရတာက၊ အင်မတန် လွမ်းစရာဘဝ ပေပါ့၊အင်္ဂလန်ကျွန်းသာစွဆီသို့၊ဗုဒ္ဓသာသနာရောင်နှင့်၊ ဓမ္မာဖေဖင် မာလိန်မှူးပေမို့၊ ထူးမပေါ့ပဝေကီမှာနော်ကွယ်၊ ကူးတော့မျှော်ပြီ" ဟူ၍ဝမ်းသာအားရဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်။ ထိုမျှသာမကသေး လယ်တီဆရာတော်၏ ဂုဏ်သတင်းကို အကြောင်းပြု၍ဆရာကြီးသည် "ဒုတိယသာသနာပြုလေးချိုး" တွင်–

"သာသနာ့ ဒါယကာ တပြေ မြန်းရှာလျက်ပေမဲ့၊ အာကအညာ ရှေ့နန်းရတနာကနက်ဆီက၊ မြန်မာမျိုး ဘာသာအသရေ လျှမ်းကာတက်စေဘို့၊ ငွေအစွမ်းအသ ပြာထွက်လေရဲ့အခြားနယ်၊ ပြေမန်းရတနာ ပျက်ပေမဲ့ အားမငယ်" ဟုဆိုကာ ဂုဏ်ယူအားတက်ခဲ့သည်၊ထိုလေးချိုး၌ပင်ဆရာကြီးသည် လယ်တီဆရာတော်အားပုဂံရာဇဝင် ရှင်

အရဟံနှင့် နှိုင်း၍ရေးသည်ကိုထောက်သဖြင့်၊ ရာဇဝင်သာဓကကို မျက်မြင်အဖြစ်အပျက်နှင့် ဟပ်၍ရေးစပြုလာပြီဟုဆိုသင့်သည်။

တဖန်မြန်မာတိုင်းသူပြည်သားတို့သည် မိမိတို့၏ရှေးဟောင်းရာဇဝင်ကို ရှိသေလေးစား စိတ်ဝင်စားလာအောင် ဆရာကြီးသည် ဗိုလ်ဋီကာ၌ပင် အင်းဝရာဇဝင် အဆစ်အပိုင်းကို ပြောဟောပြီးနောက်၊ "အင်းဝတွဲလေးချိုး" ၌

"သတင်းလှစွာ၊ အင်းဝသည်စဉ်အခါက၊ ထီးထင်အကျော ဘာကိုမှမစိုးတဲ့ပြင်၊ စည်ပင်သာယာမြန်မာတွေလဲမညှိုးခဲ့ပေဘု၊ တန်ခိုးဂုဏ်ထောင်ရောင်ခြည်နှင့်၊ မှောင်မသိ ပြောင်ကြည်လို့ထွန်းတဲ့ပြင်၊ တောင်ဒီမှာ အောင်စည်ရှမ်းခဲ့တယ်၊ နန်းသိုက်ကွာဝေးကာမှ၊ လွမ်းလိုက်ပါသေး" ဟု ရှေးမြန်မာတို့၏ လွတ်လပ်ခဲ့သောအင်းဝမြို့ ဘဝဟောင်းကို လွမ်းစရာဖြစ်အောင်ဖွဲ့ခဲ့သည်။

ဆရာကြီးသည် ဗိုလ်ဋီကာခေတ်တွင် ဇာတိမာန်နိုင်ငံချစ်စိတ်ဓာတ်ကိုနှိုးရာ၌၊ အထူးသဖြင့် ဘိုဆံပကာသန လောကကို မြန်မာဆံမှုဖြင့်တော်လှန်ရဲခဲ့သော ဦးမေအောင်ကို အကြောင်းပြု၍ရင်း၊ မြန်မာကိုကမ္ဘာက သိလောက်အောင်၊ ဉာဏ်ပညာထက်မြက်လှသော လယ်တီဆရာတော်ကို အကြောင်းပြု၍ရင်း၊ ရှေ့ထီးဆောင်းခဲ့သော ရှေးဟောင်းမြန်မာတို့၏ ဘဝကို အကြောင်းပြု၍ရင်း အားတက်ဖွယ်ရေးခဲ့သည်။ ထိုဗိုလ်ဋီကာခေတ်၌ပင် ဆရာကြီးသည် တောင်သူလယ်သမားလူထု၏ဒုက္ခကိုလည်း မြင်၍သနားစဖွယ်ရေးဖွဲ့ခဲ့သေးသည်၊ ဆရာကြီးသည်မိမိနှလုံးမွေ့လျော် ပျော်ဘွယ်ရာဖြစ်သော ရာဇဝင်လောက၌သာ

လှည့်လည်ကျက်စားနေသည်မဟုတ်။ ပတ်ဝန်းကျင်ဒုက္ခကို မြင်တတ်၍ ဆင်ခြင်နိုင်၊ ကရုဏာသက်နိုင်သူလည်းဖြစ်သည်ဟုဆိုရသည်။

ဆရာကြီးသည် မြေလတ်သား ဇာတိဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ငယ်စဉ်က မန္တလေး၌စာပေသင်ကြားရာမှ မန္တလေးပျက်သောအခါ အလုံမုံရွာ မုံရွေးကြေး မုံချောင်းဦးအစရှိသော အညာဒေသ၌ စာပေဆက်လက်သင်ကြားရင်း နေထိုင်ခဲ့ဘူးသည်။ ထိုစဉ်အခါက ဆရာကြီးသည် ယာမြေဖြင့်အသက်မွေးကြသော ယာသမားတို့နှင့်ရင်းနှီး၍မေတ္တာဝင်ခဲ့ဟန်တူသည်။ ထို့ကြောင့် ဆရာကြီးသည် ဗိုလ်ဋီကာခေတ်တွင် ရန်ကုန်မြို့၌ရောက်နေသော်လည်း၊ မီးရထားသံ၊ ခေတ်ရထားသံတို့ အကြားမှနေ၍ အလုံနယ်က နွားညီနောင်ကိုသတိရသည်။ ပြောင်းဖူးသယ်အပေါင်းအဖော်တို့ကိုသတိရသည်။ ပြောင်းခင်းဝါခင်းကိုပြေးမြင်သည်။ ထန်းခေါက်ဖာကိုပြေးမြင်သည်။ ဂုံပုဝါကိုပြေးမြင်သည်။ ထို့အပြင်အကြွေးမဆပ်နိုင်သဖြင့်၊ တောင်သူလယ်သမားကြီးတို့၏ ပြောင်းခင်းဝါခင်းအစရှိသော ချေးနှီးစာပစ္စည်းတို့ လုံးပါးပါး၍ ငွေရှင်ကြေးရှင်လက်သို့ သက်ဆင်းကျရောက် ကုန်ကြရှာသည်တို့ကိုလည်း ဆရာကြီးသိမြင်ခဲ့သည်။

တဖန်ဗိုလ်ဋီကာခေတ်၌ အောက်ပြည် အောက်ရွာများတွင် လယ်မြေလက်လွှတ် ဖြစ်ရပုံတခုကို ဆရာကြီးမကြားချင်မနေရ။ အသိချင်မနေရ ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ဆရာကြီး၏ ကရုဏာဟောင်းတွင် ကရုဏာသစ်တိုးလာမည်မှာ မုချဖြစ်သည်။ ထိုအခါဆရာကြီးသည် မိမိနုပျိုစဉ်က အသိအမြင် နာခဲ့ဘူးသော

အလုံနယ်ကျေးတော၏ အဖြစ်အပျက်တခုကို သတိရလာဘွယ်ရာအကြောင်းရှိလေသည်။ ထို့ကြောင့်ဆရာကြီးသည် ဗိုလ်ဋီကာတွင် အထက်အညာယာသမားတဦး၏ ယာမြေလက်လွှတ်ဖြစ်ရပုံတခုကို အညာမင်္ဂလာဆောင်ဘွဲ့လေးချိုးဖြင့်ငုံ၍သနားစဖွယ် ဖွဲ့ဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆသင့်သည်။

ထိုအညာမင်္ဂလာဆောင်ဘွဲ့ လေးချိုး၏သဘောမှာ အလုံသားတဦးသည် ဒွေးလေးခါဆီက ငွေတရာချေးယူ၍ အောက်ပြည်အောက်ရွာသို့ စီးပွားရှာထွက်ခဲ့ရာစီးပွားမတိုးရှိလေသည်။ ကာလကြာမြင့်သော် ဒွေးလေးခါသည် အလုံသား၏ဇနီးကြင်သူထံ၌အကြွေးတောင်းသည်၊ ဆိုင်းရလွန်း အားကြီးသဖြင့်သူကြီးကိုတိုင်တန်းရာ သူကြီးကအာဏာသံဖြင့် တောင်းပြန်သည်။ ထိုအခါဇနီးကြင်သူက အလုံသားထံစာပေးပို့ရာ အလုံသားသိသဖြင့် စိတ်ညစ်အားငယ်ရှာသည်။ အလုံသားစိတ်ညစ်အားငယ်ပုံကို "အညာကမှာစာလေးချိုး" တွင် ဆရာကြီးက အောက်ပါအတိုင်း ဖွဲ့ဆိုထားသည်။

"ဒွေးခါမှာ ချေးကာလှည့်ခဲ့ရတဲ့၊ ကြေးတရာဟာပေးစရာကလဲမရှိတာကြောင့်၊ လေးခါ တီ တီ ရယ်တဲ့ သူကြီးကခေါ်၊ (အို-ကိုမှိုင်းရဲ့) ကိုယ့်မှာတော့ တော်ပေရဲ့ ပျိုချစ်ဦးတဲ့။ ။အာကလေးတွေ့ရှိမိခင်ကို၊ တွေးမိလျှင်ပူသာပူတော့၊ တာဆူဒုက္ခများရှာလိမ့်၊ နှိုခ်မှာဖိုဝင်စားရာက၊ သနစ်စုံဖြစ်ပုံကြားရတော့၊ စာသဝဏ်လွှာညွှန်လို့ပါးရပေမဲ့၊သားအမိတတွေကြောင့်ရှူးရလိမ့်၊ အားမရှိဘူး။"

နောက်ဆုံးတွင်၊ ရှိတတ်သမျှယာမြေကလေးကို ကြေးရှင်လက်သို့ အဆမတန်ထိုးအပ်လိုက်ရပုံကို........

"မွဲဘိုရာကံကြမ္မာနှင့်၊ ဖန်လာပုံကုသိုလ်ကလဲမကောင်းချင်တော့၊ အထက်ဟိုအညာမှာ ကြက်ဆိုတာလဲမလောင်းခဲ့ပါဘု၊ အညာမြေ ဌာနေဟောင်းဆီက၊ အကြွေးတရာကို ဒွေးခါကလဲ တောင်းပြန်ပေါ့တဲ့၊ (အမယ်မင်း) ဟောင်းစရာရယ်လို့များ တပ်လိုက်မှဖြင့်၊ ခေါင်းတခါခါနှင့် ဆတ်လှစွာသော လှလှစွေ့စွေ့ရယ်နှင့်၊ ဝဝပြေ့ပြေ့ နှမြာတရှည်းကိုလ၊ ကျောင်းတကာကိုသာအပ်လိုက်ပရော့၊ ရသရှေ့ဘာဘာညာညာရယ်လို့မငြင်းလေနှင့်၊(မလေးရယ်)ရောင်းကာသာဆပ်လိုက်ပေတော့ ရှာ့ရှေယာတခင်း" ဟူ၍ ယာသမားတဦး၏ ယာမြေလက်လွှတ်ဒုက္ခကို ဆရာကြီးက ထုတ်ပြဖွဲ့ဆိုခဲ့ပါသတည်း။

\+ × + ×